

บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3.1 กฎหมายต่างประเทศ

เมื่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาระดับโลกที่ประเทศต่างๆ ได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้นจึงทำให้แต่ละประเทศต่างหามาตรการต่างๆ มาใช้เพื่อจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ที่ผ่านมาในหลายประเทศได้ใช้มาตรการในการบังคับและควบคุม (Command and Control Approach) เป็นวิธีการในการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติโดยการออกทบัญญัติทางกฎหมายเป็นแนวทางในการปฏิบัติและกำหนดบทลงโทษในการฝ่าฝืนข้อกำหนดต่างๆ ซึ่งหลักการบังคับและควบคุมนี้ไม่อาจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้จึงทำให้กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างสหภาพยุโรป (European Union : EU) ได้เริ่มนำมาตรการด้านภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆ มาใช้ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอันเป็นไปตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pay Principles :PPP) ซึ่งประเทศสมาชิกได้มีการประยุกต์ใช้แตกต่างกันออกไป เช่น ประเทศเยอรมัน ได้มีการเก็บภาษีมลพิษทางน้ำ (waste water tax) จากทั้งแหล่งชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรม ประเทศสวีเดน ได้มีการเก็บภาษีมลพิษทางอากาศจากสาร NOx (Nitrogen Oxides Tax) เป็นต้นและต่อมาก็ได้มีความแพร่หลายมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ได้มีนโยบายในด้านภาษีอื่นๆ เช่น เพิ่มภาษีในสิ่งที่ไม่คืออย่างมลพิษและลดภาษีในสิ่งที่ดีอย่างภาษีเกี่ยวกับการจ้างงาน¹ ทำให้มาตรการดังกล่าวเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนและกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อมของกลุ่มประเทศอาเซียน (Asian) เช่น ประเทศจีน ที่มีการเก็บค่าธรรมเนียมการปล่อยมลพิษ (Pollutant Discharge fee) ฟิลิปปินส์และเวียดนาม มีการเก็บภาษีการปล่อยมลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรม (Pollution Tax) เป็นต้น ทั้งนี้ในกรณีการใช้มาตรการภาษีและค่าธรรมเนียมในการจัดการกับมลพิษทางน้ำในการจัดการมลพิษทางน้ำ โรงงานอุตสาหกรรมนั้น แต่ละประเทศมี

---

¹ Ecotec. (2001). *Study on the Economic and Environmental Implications of the Use of Environmental Taxes and Charges in the European Union and its Member States.* (online) Available:

http://ec.europa.eu/environment/enveco/taxation/pdf/xsum_table_of_content.pdf [2011, 10 August]

ตรวจวัดและกำหนดอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมตามปริมาณมลพิษที่ปล่อยทิ้งในอัตราคงที่และแปรผัน ซึ่งเงินได้ (Revenue) จากการจัดเก็บนั้นส่วนใหญ่จะนำเข้าคลังและกองทุนสิ่งแวดล้อมแห่งชาติของประเทศนั้น เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศต่อไป

3.1.1 กลุ่มสหภาพยุโรป (European Union : EU)

กลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป EU (European Union) ได้มีการนำมาตรการทางภาษีและค่าธรรมเนียมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมในหลายรูปแบบแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศสมาชิก ซึ่งมาตรการที่ได้นำมาใช้กับการจัดการน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมนั้น ได้แก่ ภาษีมลพิษทางน้ำ (Waste Water Tax) และค่าธรรมเนียมในการจัดการมลพิษ (Pollution Fee/Charge)

ทั้งนี้ ในส่วนของคำนิยามของคำว่า ภาษี และ ค่าธรรมเนียมนั้นมีความใกล้เคียงกันอย่างมากและจากข้อเท็จจริงที่ได้ศึกษาพบว่าประเทศต่าง ๆ ใช้อธิบายเหมือนเป็นชนิดเดียวกันเป็นอย่าง ซึ่งจากการศึกษาของ European Commission Environment ได้ให้คำนิยามไว้ กล่าวคือ ภาษี (Tax) จะใช้กรณีที่เงินได้จากการจัดเก็บถูกนำไปยังงบประมาณทั่วไปหรืองบประมาณแผ่นดิน ค่าธรรมเนียม (Charge) จะใช้กับกรณีที่เงินได้ที่จัดเก็บถูกสะสมไว้เพื่อใช้ในวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างหรือสำหรับการให้บริการที่เฉพาะเจาะจงหรือการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้นำมาจากงบประมาณทั่วไป และในกรณีของ ค่าจัดการหรือค่าบริการ (Fee) จะแตกต่างจาก ภาษีและค่าธรรมเนียม เพราะจะเก็บจากการให้หรือใช้บริการเท่านั้น ซึ่งแต่ละประเทศมีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1.1 ประเทศเนเธอร์แลนด์

รัฐบาลประเทศเนเธอร์แลนด์ได้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆจากโรงงานผู้ปล่อยมลพิษ คือ Surface Water Pollution Act² ซึ่งกำหนดให้มีการเก็บภาษีจากมลพิษทางน้ำ (waste water tax) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

โรงงานผู้ปล่อยมลพิษ

อัตราภาษี³

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 70.

โรงงานขนาดเล็ก อัตราคงที่

โรงงานขนาดใหญ่ อัตราแปรผัน

ฐานภาษี

ฐานภาษีเก็บจากปริมาณของ ค่าออกซิเจนที่ใช้ในการย่อยสลายสารอินทรีย์ BOD (Biochemical Oxygen Demand), ค่าออกซิเจนที่ใช้ในการย่อยสลายสารอนินทรีย์ COD (Chemical Oxygen Demand) ในโตรเจน โปรท แคดเมียม สังกะสี ทองแดง ตะกั่ว นิกเกิล สารหนู โครเมียม หน่วยงานที่จัดเก็บ

แหล่งน้ำในเมืองจะเก็บโดย หน่วยงาน Rijkswaaterstaat ของกระทรวง Transport and Public Works

แหล่งน้ำในส่วนภูมิภาคจัดเก็บโดย Water Board หน่วยงานในระดับภูมิภาค มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีมลพิษทางน้ำ จัดการปัญหาเกี่ยวกับน้ำ ควบคุมดูแลระดับคุณภาพน้ำและระบบบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ของตน⁴

การจัดสรรเงินได้

เงินได้จากการเก็บภาษีนั้นจะถูกนำมาใช้ส่งเสริมจัดทำระบบบำบัดน้ำเสียและการลดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม

3.1.1.2 ประเทศเดนมาร์ค

ประเทศเดนมาร์คมีการเก็บภาษีมลพิษทางน้ำ (Waste Water Tax) ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ The Law on Waste Water Tax (Lov om afgift spildevand) มีผลบังคับเมื่อปี 1997 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

โรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยมลพิษ

อัตราภาษี

อัตราแปรผัน

ฐานภาษี

³ กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2549). *การประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐศาสตร์จัดการมลพิษโรงงาน*. น.ป.ท.

⁴ European Environment Agency. (2011). *Database on instrument used for environmental policy and natural resource management* (online). Available: <http://www2.oecd.org/econinst/queries/> [2011, 19 October].

การคำนวณนั้น คิดจากค่าปล่อยมลพิษอัน ได้แก่ BOD (Biochemical Oxygen Demand), ไนโตรเจน, ฟอสฟอรัส

หน่วยงานที่จัดเก็บ

กระทรวงภาษีอากร (The Ministry of Taxation)

การจัดสรรเงินได้

เงินได้จะถูกจัดเก็บที่กองทุนระดับชาติ เพื่อใช้ใน โครงการที่เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ

3.1.1.3 ประเทศเยอรมัน

ประเทศเยอรมัน ได้มีการเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมจากมลพิษทางน้ำ คือ ภาษีมลพิษทางน้ำ Waste Water Tax โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่ The Federal law on German Waste Water Tax (Abwasserabgabe) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้⁵

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

โรงงานผู้ปล่อยมลพิษ

อัตราการเก็บ

อัตราแปรผัน

ฐานภาษี⁶

ฐานภาษีเก็บจากปริมาณค่าออกซิเจนที่ใช้ในการย่อยสลายสารอินทรีย์ COD (Chemical Oxygen Demand), ฟอสฟอรัส, แคลเซียม, โครเมียม, นิกเกิล, พรอท, สังกะสี

หน่วยงานที่จัดเก็บ

The Lander Authorities

การจัดสรรเงินได้

เพื่อส่งเสริมการลงทุนในระบบบำบัดน้ำเสีย

⁵ The waste water act by The Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation and Nuclear Safety (Amendment 2005)

⁶ เรื่องเดียวกัน

3.1.2 กลุ่มอาเซียน (Asian)

3.1.2.1 ประเทศจีน

ประเทศจีนใช้หลักในการบังคับและควบคุม (Command and Control Approach) เป็นหลักในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายใต้ระเบียบและหลักเกณฑ์ของการปล่อยมลพิษ ค่ามาตรฐานมลพิษสู่สิ่งแวดล้อมและเทคนิค โน โลปีการผลิตและได้มีการได้มีการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆ เป็นมาตรการเสริมในการดำเนินการดังกล่าว โดยมีกฎหมาย ขึ้น ซึ่งในระยะแรกได้มีการจัดเก็บค่าการปล่อยน้ำเสีย โดยกำหนดอัตราจัดเก็บจากปริมาณน้ำเสียที่อนุญาตให้ปล่อยและจัดเก็บเฉพาะกรณีที่มีความเข้มข้นของมลพิษเกินอัตราที่กำหนดเท่านั้น ต่อมาได้มีนโยบายเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บจึงมีการพิจารณาความเข้มข้นและปริมาณของน้ำเสียในการจัดเก็บค่าการปล่อยมลพิษประกอบกัน อย่างไรก็ตามรัฐบาลใช้มาตรการภาษีเป็นมาตรการเสริมในการบังคับใช้กฎหมายทำให้การจัดเก็บอยู่ในอัตราที่ต่ำอีกทั้งยังขาดกฎหมายรับรองและหน่วยงานที่รับผิดชอบ จึงไม่สามารถเกิดแรงจูงใจได้หากใช้มาตรการหลักเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามได้จากการจัดเก็บนับว่ามีประโยชน์ต่อระบบการจัดการมลพิษ เนื่องจากเงินที่เก็บได้ร้อยละ 75 จะนำไปใช้ในการลงทุนเพื่อควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดน้ำเสียและลดปริมาณการปล่อยมลพิษ

ประเทศจีนเริ่มจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ปี 1980 และได้มีการปฏิรูปภาษีสิ่งแวดล้อมในปี 2003 โดยมีการออกกฎหมาย Regulation on collection, usage, and management of pollutants discharges fee และใช้บังคับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ซึ่งความแตกต่างในการจัดเก็บที่เพิ่มขึ้นมี 4 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง การเก็บภาษีครอบคลุมมลพิษทั้งหมดที่ปล่อยจากแหล่งกำเนิดมลพิษแทนที่จะคิดจากมลพิษที่ปล่อยเกินกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนด

ประการที่สอง การคำนวณภาษีคิดจากมวลสารทั้งหมดของมลพิษแทนที่จะคิดจากความเข้มข้นของมลพิษ

ประการที่สาม การเก็บภาษีคิดเป็นหน่วยที่เรียกว่า Pollution Equivalent (PEs) ซึ่งในอดีตนั้นมีการคิดคำนวณจากจำนวนครั้งที่ความเข้มข้นของมลพิษที่ปล่อยออกมามีค่าสูงเกินมาตรฐาน

ประการที่สี่ คิดภาษีจากมลพิษทุกตัวที่ปล่อยออกมา แทนที่จะคิดเฉพาะจากมลพิษตัวที่มีการปล่อยเกินมาตรฐานบ่อยที่สุด

ภายใต้ระบบภาษีใหม่นี้ มีมลพิษกว่า 100 ชนิดที่ถูกเก็บ โดยมลพิษที่ปล่อยออกมาจะถูกแปรรูปให้เป็นค่า PEs และการคิดภาษีจะคิดตามหน่วยและอัตราต่อหน่วย PEs มลพิษทางน้ำที่นำมาคิดภาษีเป็นไปตามชนิดที่มีการกำหนดค่ามาตรฐานมลพิษที่ปล่อยออกมาจากแหล่งกำเนิด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้⁷

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

โรงงานที่ปล่อยมลพิษ

อัตราภาษี

คำนวณจากมวลสารทั้งหมดของมลพิษ กล่าวคือ คิดภาษีจากมลพิษทุกตัวที่ปล่อยออกมา
ฐานภาษี

มลพิษที่ปล่อยออกมาจะต้องถูกแปรเป็นค่า PEs และภาษีจะคิดตามหน่วยและอัตราต่อหน่วย PEs โดย 1 PEs มีค่าเท่ากับ 1 kg

การจัดสรรรายได้

เงินได้จะถูกนำส่งกระทรวงการคลัง โดยจะจัดสรรเงินได้เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การดำเนินมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม จัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ในการตรวจสอบมลพิษและการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เงินภาษีที่จัดเก็บได้จะจัดสรรให้รัฐบาลกลางในสัดส่วนร้อยละ 10 ส่วนอีกร้อยละ 90 จะจัดสรรให้ท้องถิ่นระดับมณฑล และหน่วยงานนอกเขตเทศบาล

3.1.2.2 ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียมีปัญหามลพิษที่สำคัญที่สุดคือมลพิษทางน้ำ โดยมีโรงงานยางพาราและโรงงานผลิตน้ำมันปาล์มเป็นเหตุสำคัญ นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของมาเลเซียจึงให้ความสำคัญกับการควบคุมมลพิษทางน้ำเป็นลำดับต้นๆ ทั้งนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 7 (1996-2000) และฉบับที่ 8 (2001-2005) ของมาเลเซียกล่าวถึงการใช้มาตรการภาษีและค่าธรรมเนียมรวมทั้งการเก็บค่าธรรมเนียมจากการปล่อยน้ำเสีย (wastewater discharge) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การใช้มาตรการภาษีและค่าธรรมเนียม

มาเลเซียออกกฎหมายจัดเก็บค่าปล่อยมลพิษทางน้ำ (effluent charges) จากโรงงานปาล์มและโรงงานยางพารา The Environmental Quality (Prescribed Premises) (Crude Palm Oil)

⁷ ASIAN Development Bank. (2011). *The Market-Based Instruments for water pollution control in the people's republic of china: Philippines*. p. 4-6.

Regulations ค.ศ. 1977 ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองที่ออกภายใต้ Environmental Quality Act (EQA) ค.ศ. 1974 กำหนดรายละเอียดดังนี้

ผู้มีหน้าที่เสียค่าธรรมเนียม

โรงงานน้ำมันปาล์มและโรงงานยางพารา

การคำนวณ

กำหนดค่ามาตรฐานมลพิษของ BOD และ พารามิเตอร์ อื่นๆ

ค่าธรรมเนียม

โรงงานที่ปล่อยน้ำทิ้งที่มีค่า BOD ไม่เกินมาตรฐาน MYR10 ต่อตัน และกรณีเกินมาตรฐาน MYR100 ต่อตัน

โรงงานที่ปล่อยน้ำทิ้งที่มีค่า BOD เกินมาตรฐาน ซึ่งมีผลให้โรงงานต้องจ่ายค่าธรรมเนียมการปล่อยน้ำทิ้งตามตัวอย่าง ดังนี้

โรงงานที่ปล่อยน้ำทิ้ง 100,000 ตัน มีค่า BOD 12,500 mg/l ต้องจ่าย RM5,000 สำหรับ BOD ที่ปล่อยไม่เกินค่ามาตรฐาน ($RM10/\text{ตัน} \times 100,000 \text{ ตัน} \times 5,000 \text{ mg/l}$) และต้องจ่าย RM 7,500 สำหรับส่วนที่เกินค่ามาตรฐาน ($RM100 \times 100,000 \text{ ตัน} \times 7,500 \text{ mg/l}$)

โดยวิธีการนี้ อัตราค่าธรรมเนียมของมาเลเซียจึงมีสองอัตราเพื่อเป็นการตรวจสอบและควบคุมโรงงานให้รายงานปริมาณน้ำทิ้งถูกต้อง โดยกฎหมายกำหนดให้โรงงานต้องรายงานข้อมูลทุกไตรมาสเกี่ยวกับปริมาณน้ำทิ้งและค่า BOD ในน้ำทิ้ง ผลจากการเก็บค่าธรรมเนียมการปล่อยน้ำทิ้งคือสามารถลด BOD ลงได้มากกว่าครึ่งในปีแรกที่เริ่มบังคับใช้กฎหมายนี้ และค่า BOD ในแหล่งน้ำลดลงอย่างต่อเนื่องในปีต่อมาแม้จะมีโรงงานน้ำมันปาล์มเพิ่มขึ้นก็ตาม

ในส่วนมาตรการสนับสนุนอื่นๆ มีดังนี้

มาตรการสนับสนุนด้านภาษี

มาตรการสนับสนุนด้านภาษี เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้ (income tax exemption) ร้อยละ 70 เป็นระยะเวลา 5 ปีแก่บริษัทที่ลงทุนในการจัดหาเครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์เพื่อสกัดเก็บบำบัดและกำจัดของเสียอันตรายหรือบริษัทที่ลงทุนในกิจการรีไซเคิล นอกจากนี้ยังอนุญาตให้ผู้ประกอบการนำเงินได้ที่ลงทุนเพื่อการต่างๆดังกล่าวมาหักลดหย่อนภาษีได้ (investment tax allowance) เป็นจำนวนร้อยละ 60

การอนุญาตให้หักค่าสึกหรอหรือค่าเสื่อมราคาของอุปกรณ์ (equipment) ที่ใช้ในการรักษาสิ่งแวดล้อมในอัตราร้อยละ 40 เพิ่มจากเดิมที่ปกติอัตราร้อยละ 20 บริษัทที่ได้ประโยชน์ได้แก่ บริษัทที่ต้องการลงทุนในระบบบำบัดของเสียและกิจการรีไซเคิล

3.1.2.3 ประเทศเวียดนาม

ประเทศเวียดนามเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการรักษาสิ่งแวดล้อมและมีมาตรการในการเก็บภาษีมลพิษทั้งทางน้ำและทางอากาศ โดยเก็บจากปริมาณมลพิษต่างๆ รวมถึงโลหะหนัก เช่น สารหนู ปรอท แคดเมียม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของแหล่งน้ำที่รองรับน้ำทิ้งจากมลพิษด้วย โดยหากเป็นการปล่อยลงแหล่งน้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคจะมีอัตราที่สูงกว่าปล่อยลงแหล่งน้ำชลประทานหรือเพื่อการเกษตร กฎหมายที่ใช้บังคับ คือ กฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับการเก็บภาษีมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม คือ The Law on Environmental protection 1993 โดยมีการออกพระราชกฤษฎีกาที่ 67/2003/ND-CP (Decree No. 67/2003/ND-CP) กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการเก็บภาษี โดยมีสาระสำคัญของโครงสร้างภาษีมลพิษทางน้ำอุตสาหกรรมดังนี้

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

โรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยน้ำเสีย

อัตราภาษี

อัตราภาษีที่จัดเก็บแตกต่างกันไปตามความหนาแน่นของประชากรในแต่ละพื้นที่ โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ Medium A, Medium B, Medium C และ Medium D

ฐานภาษี

ฐานภาษีเก็บจากปริมาณของ ค่าออกซิเจนที่ใช้ในการย่อยสลายสารอินทรีย์ BOD (Biochemical Oxygen Demand), ค่าออกซิเจนที่ใช้ในการย่อยสลายสารอนินทรีย์ COD (Chemical Oxygen Demand) และ แข็งของที่ไม่ละลาย TSS (Total Suspended Solids) รวมถึงโลหะหนัก อันได้แก่ สารหนู แคดเมียม และตะกั่ว

การจัดสรรรายได้

การจัดสรรรายได้จากการเก็บภาษีได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

(1) จัดสรรให้กระทรวงสิ่งแวดล้อมร้อยละ 20 โดยในส่วนนี้จะนำไปใช้สำหรับการบริหารจัดการร้อยละ 5 และสำหรับการประเมินวิเคราะห์คุณภาพสิ่งแวดล้อมอีกร้อยละ 15

(2) จัดสรรเข้างบประมาณแผ่นดิน ร้อยละ 80 โดยจัดสรรให้รัฐบาลส่วนกลางและท้องถิ่นในส่วนที่เท่ากัน ในส่วนของรัฐบาลกลางนั้นกระทรวงการคลังจะนำเข้ากองทุนสิ่งแวดล้อม (Vietnam Environmental Fund VEPPF) เป็นกองทุนระดับชาติ และ กองทุนส่วนท้องถิ่น (Provincial Environmental Protection Fund) นั้นหากมีการตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นขึ้นจะนำเงินจำนวนนี้เข้าสู่กองทุนดังกล่าว ทั้งนี้ กองทุนสิ่งแวดล้อมของเวียดนาม จะถูกนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ ดังนี้

- เพื่อให้โครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือการวิจัยสิ่งแวดล้อมกู้เงินเพื่อกิจการดังกล่าวในอัตราที่ต่ำ
- เพื่อช่วยเหลือด้านดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับองค์กรหรือบุคคลที่ผ่านการพิจารณาในการกู้ยืมเงินเพื่อดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมจากสถาบันการเงิน
- เพื่อสนับสนุนด้านเงินทุนหรือเงินทุนร่วมกับองค์กรที่ดำเนินงานในการให้ความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน การพัฒนาโครงการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและการลงทุนในโครงการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม
- เพื่อสนับสนุนเทคโนโลยีที่ใช้ในอุตสาหกรรมให้เป็นเทคโนโลยีที่สะอาด
- เพื่อจัดเก็บไว้เป็นเงินสะสมในการฟื้นฟูแร่ธาตุธรรมชาติต่างๆ
- เพื่อเป็นหลักประกันในการกู้ยืมให้แก่ลูกหนี้ซึ่งทำโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี 2010 ค่าธรรมเนียมการปล่อยน้ำเสียที่จัดไม่ได้นำส่งเข้ากองทุนสิ่งแวดล้อมในระดับชาติอีกต่อไป

ตาราง 3.1 แสดงการจัดเก็บภาษีมลพิษทางน้ำ

ประเภทมลพิษ	พื้นที่ A	พื้นที่ B	พื้นที่ C	พื้นที่ D
BOD	300	250	200	100
COD	300	250	200	100
ของแข็งแขวนลอย	400	350	300	150
สารปรอท	20,000,000	18,000,000	15,000,000	10,000,000
สารตะกั่ว	500,000	450,000	400,000	300,000
สารหนู	1000,000	900,000	800,000	600,000
แคดเมียม	1000,000	900,000	800,000	600,000

ที่มา: Circular No. 125/2003 /TTLT-BTC-BTNMT

3.1.2.4 ประเทศฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการทางภาษีและค่าธรรมเนียมในการจัดการมลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรม คือ Philippine Clean Water Act 2004 ซึ่งในหมวดที่ 2 มาตรา ส่วนที่ 2 มาตรา 13 ได้บัญญัติเกี่ยวกับค่าปล่อยน้ำเสียและ

ค่าธรรมเนียมไว้ว่า กรมสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ (Department of Environment and Natural Resource) โดย Environment Management Bureau (EMB) เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบ จะต้องเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมการปล่อยน้ำเสียในทุกพื้นที่ โดยจะต้องคำนึงถึงปัจจัยดังนี้

(1) การสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปล่อยมลพิษปรับปรุงกระบวนการผลิตหรือกระบวนการในการจัดการหรือลงทุนในเทคโนโลยีที่สามารถควบคุมมลพิษเพื่อที่จะลดปริมาณมลพิษที่สร้างขึ้น

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

(2) ค่าปล่อยมลพิษนั้นต้องครอบคลุมค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการคุณภาพน้ำ หรือ โปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนา

(3) ประเภทของมลพิษ

(4) แหล่งน้ำที่จะรองรับมลพิษนั้น

(5) คุณสมบัติอื่นๆของแหล่งน้ำ

โรงงานอุตสาหกรรมที่มีน้ำทิ้งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานตามพระราชบัญญัตินี้ จะถูกเรียกเก็บค่าน้ำเสียหรือค่าธรรมเนียมในจำนวนที่เหมาะสม ทั้งนี้ กรมสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติจะพิจารณาจากอัตราของการปล่อยน้ำทิ้งและความเข้มข้นของน้ำทิ้งอีกครั้ง

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

โรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยน้ำเสีย

อัตรากำหนด

อัตรากำหนดแบ่งออกเป็น อัตราคงที่ (Fixed Fee) อัตราแปรผัน (Variable Fee) โดยขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำทิ้งและคุณภาพน้ำว่ามีโลหะหนักหรือไม่

ตาราง 3.2 แสดงอัตราคงที่

ปริมาณน้ำทิ้ง	อัตรากำหนดสำหรับน้ำทิ้งที่ไม่มีโลหะหนัก (Philippine Peso)	อัตรากำหนดน้ำทิ้งที่มีโลหะหนัก (Philippine Peso)
ต่ำกว่า 10 ลบ.ม./วัน	2,000	2,600
>10 ลบ.ม.-30 ลบ.ม./วัน	5,340	7,120
>30 ลบ.ม.-100 ลบ.ม./วัน	6,050	7,830

> 100 ลบ.ม.-150 ลบ.ม./วัน	7,120	8,900
>150 ลบ.ม./วัน	7,120	8,900

ที่มา: Environment Management Bureau (EMB)

อัตราแปรผัน

คำนวณตามปริมาณมลพิษในน้ำทิ้ง ดังนี้

- 5 ฟิลิปปีนส์เปโซ ต่อ กิโลกรัมของ BOD หรือ TSS โดยหากแหล่งกำเนิดปล่อยมลพิษที่เป็นสารอินทรีย์ ให้เก็บจากค่า BOD ของน้ำและหากแหล่งกำเนิดมลพิษปล่อยมลพิษจากสารอนินทรีย์ ให้เก็บจากค่า TSS ของน้ำทิ้ง

ฐานภาษี

ฐานภาษีเก็บจากปริมาณของ ค่าออกซิเจนที่ใช้ในการย่อยสลายสารอินทรีย์ BOD (Biochemical Oxygen Demand), ค่าออกซิเจนที่ใช้ในการย่อยสลายสารอนินทรีย์ COD (Chemical Oxygen Demand)

การจัดสรรเงินได้

เงินได้จะถูกนำส่งคลังและจัดแยกเป็นบัญชีพิเศษ (Special Account) ซึ่งหน่วยงานต่างๆรวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้จ่ายเงินตามแผนการดำเนินงานและงบประมาณที่ได้รับความเห็นชอบของผู้อำนวยการของหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้จ่ายในกิจการดังนี้

- การระงับ ขจัด และปฏิบัติการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในกรณีที่มีมลพิษ
- การฟื้นฟูระบบนิเวศและพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำอันฝ่าฝืนกฎหมาย
- สนับสนุนงานวิจัย การบังคับใช้กฎหมาย การติดตามและตรวจสอบและการเสริมสร้างสมรรถนะของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษากฎหมายและมาตรการต่างๆเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมของต่างประเทศข้างต้น จะเห็นได้ว่ากลุ่มประเทศต่างๆทั้งกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปและอาเซียนได้มีการนำมาตรการด้านภาษีและค่าธรรมเนียมมาใช้ในการบริหารจัดการกับปัญหามลพิษควบคู่ไปกับการใช้มาตรการบังคับและควบคุม (Command and Control) โดยกฎหมายทั้งสิ้น โดยในส่วนที่เกี่ยวกับมลพิษทางน้ำนั้น ประเทศต่างๆได้มีการเก็บทั้งในรูปแบบของภาษีมลพิษและค่าธรรมเนียมต่างๆ ซึ่งค่ามลพิษที่ใช้ในการจัดเก็บก็จะเหมือนกันในหลายประเทศ อันได้แก่ ค่า BOD (Biochemical Oxygen Demand, BOD), COD (Chemical Oxygen Demand) หรือ โลหะหนักประเภทต่างๆ ซึ่งผลจากการดำเนินการดังกล่าวนี้ นอกจากช่วย

ให้มลพิษลดลงแล้ว ยังช่วยเพิ่มรายได้ของประเทศอีกทางหนึ่งด้วย ยิ่งประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศเวียดนามและฟิลิปปินส์ได้มีการจัดโครงสร้างของการจัดเก็บภาษีมลพิษทางน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเหมาะแก่การนำมาเป็นแนวทางของการจัดทำโครงสร้างในการจัดเก็บภาษีมลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศไทย ซึ่งจะวิเคราะห์ในรายละเอียดต่อไปในบทที่ 4

3.2 กฎหมายของประเทศไทย

3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้มีบทบัญญัติรับรองสิทธิในสิ่งแวดล้อมของประชาชนเรื่อยมาตั้งแต่ฉบับปี พ.ศ. 2517 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งสำหรับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้ได้กำหนดให้บุคคลมีสิทธิในสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีหลักการใหม่ๆที่ช่วยเสริมสร้างบทบาทของชุมชนและท้องถิ่นในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เช่น มาตรา 57 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนิน โครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่นและมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปพิจารณาในเรื่องดังกล่าว มาตราดังกล่าวเป็นการให้สิทธิแก่บุคคลที่จะแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งใดๆที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของตนหรือชุมชนของตน มาตรา 66 และ มาตรา 67 ในเรื่องของสิทธิชุมชน กำหนดให้บุคคลมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมทั้งกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม และพรรค สอนการดำเนิน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบ

ก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล⁸ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

รัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวได้รับรองสิทธิของบุคคลในการดำรงอยู่ในสิ่งแวดล้อม ที่มีคุณภาพและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ วรรคแรก เป็นการให้สิทธิปัจเจกบุคคลทั่วไปอันที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งสิทธิการมีส่วนร่วมต่อชุมชนและรัฐในการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมและพิทักษ์สิทธิดังกล่าวไว้ โดยสิทธิของปัจเจกชนในการมีส่วนร่วมกับรัฐ และชุมชนในการรักษาสิ่งแวดล้อม แบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ

ประการแรก สิทธิในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพในสิ่งแวดล้อม

ประการที่สองสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติความหลากหลายทางชีวภาพ

ประการที่สาม สิทธิในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางธรรมชาติ

นอกจากการได้รับรองสิทธิข้างต้นแล้วมาตรานี้ยังให้หลักประกันว่าสิ่งแวดล้อมที่ดีนั้นจะไม่ถูกทำลายลงอันเป็นผลมาจากโครงการหรือกิจกรรมต่างๆที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้เจ้าของโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมีหน้าที่ที่จะต้องกระทำการศึกษาและประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการหรือกิจกรรมนั้นเสียก่อนและจะต้องผ่านการพิจารณาและให้ความคิดเห็นประกอบโดยกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องจนมีข้อยุติเสียก่อนจึงสามารถดำเนินโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้ นอกจากนั้น วรรคสามยังให้สิทธิแก่ชุมชนในการฟ้องร้องหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ไม่มี การปฏิบัติตาม วรรคที่หนึ่งและสอง ซึ่งได้แก่ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้ซึ่งมาจากแนวความคิดที่ว่า คุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นสมบัติร่วมกันของชุมชนและประชาชนที่มอบหมายให้รัฐเป็นผู้ดูแลหากรัฐไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวนั้น ผู้เป็นเจ้าของสิ่งแวดล้อมมีสิทธิฟ้องคดีเพื่อให้รัฐทำหน้าที่ดังกล่าวให้ถูกต้องได้

⁸ อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. (2553). รัฐธรรมนูญกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม, *วารสารนักบริหาร*. ม.ป.ท. หน้า 87-95.

นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญฯ ได้กำหนดให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น มาตรา 290 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ มีบทบาทในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่ การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้นำหลักของการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาและหลักการต่างๆ ซึ่งเป็นการหลักการแนวใหม่ โดยให้สิทธิแก่ชุมชนและท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ซึ่งถือเป็นวิวัฒนาการใหม่ของสังคมไทยและนำไปสู่การพัฒนาและจัดทำนโยบายรวมถึงกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมต่อไป

3.2.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายหลักที่ใช้ในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน กล่าวคือ มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับการจัดการและบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างครบถ้วน ครอบคลุมถึงการจัดการปัญหามลพิษทุกรูปแบบและสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังได้มีการนำเอาหลักผู้ก่อเป็นผู้จ่ายมาใช้ด้วย ทั้งนี้หลักการสำคัญของมีพระราชบัญญัตินี้

- (1) ส่งเสริมให้ประชาชนและองค์กรเอกชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- (2) จัดระบบการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- (3) กำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่นให้เกิดการประสานงานและมีหน้าที่ร่วมกันในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและกำหนดแนวปฏิบัติในส่วนที่ไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบโดยตรง
- (4) กำหนดมาตรการควบคุมมลพิษด้วยการจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดของเสีย และเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมลพิษ
- (5) กำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมด้านกองทุนและความช่วยเหลือด้านต่างๆ เพื่อเป็นการจูงใจให้มีการยอมรับที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

จากหลักการสำคัญดังกล่าว พระราชบัญญัติมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม โดยมีทั้งมาตรการที่ใช้ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไปและที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางน้ำ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.2.2.1 มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไป

(1) การกำหนดนโยบายและวางแผนเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดเกี่ยวกับนโยบายและการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม รวมถึงมาตรการในการเฝ้าระวังรักษาความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม โดยได้กำหนดให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจในการสั่งการให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือบุคคลใดๆ กระทำการอันเป็นการควบคุม ระวัง บรรเทาผลร้ายจากอันตรายและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากเหตุฉุกเฉินหรือเหตุภัยอันตรายต่อสาธารณชนอันเนื่องมาจากธรรมชาติหรือภาวะมลพิษซึ่งเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อชีวิต ร่างกายหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของประชาชน หรือรัฐและนายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นกระทำการอันใดเพื่อไม่ให้กระทำการใดที่เป็นการเพิ่มความรุนแรงแก่ภาวะมลพิษในระหว่างที่มีเหตุภัยอันตราย ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีสามารถมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการปฏิบัติราชการแทน นอกจากมาตรการต่างๆ แล้ว พระราชบัญญัตินี้ยังได้กำหนดให้จัดตั้ง คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม โดยมีอำนาจหน้าที่ดังนี้⁹

- เสนอนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี
- กำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- พิจารณาให้ความเห็นชอบในแผนในแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอ
- พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด
- เสนอแนะมาตรการด้านการเงิน การคลัง การภาษีอากรและการส่งเสริมการลงทุนเพื่อปฏิบัติตามนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรี

⁹ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มาตรา 13

- เสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่อคณะรัฐมนตรี

- พิจารณาให้ความเห็นชอบในแผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันและแก้ไขอันตรายอันเกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษหรือภาวะมลพิษที่คณะกรรมการควบคุมมลพิษเสนอ

- พิจารณาให้ความเห็นชอบในการกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดตามที่รัฐมนตรีเสนอ

- กำกับดูแลและเร่งรัดให้มีการตราพระราชกฤษฎีกา ออกกฎกระทรวง ข้อบังคับ ข้อบัญญัติท้องถิ่น ประกาศ ระเบียบและคำสั่งที่จำเป็น เพื่อให้กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีความเป็นระบบที่สมบูรณ์

- เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการในกรณีที่น่าปรากฏว่าส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจใด ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมอันทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง

- กำหนดมาตรการเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชนในเรื่องที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

- กำกับการจัดการและบริหารกองทุน

- เสนอรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

- ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม

จะเห็นได้ว่าคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการที่จะเสนอแนะมาตรการการเงิน การคลัง การภาษีอากรรวมถึงการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายเพื่อปฏิบัติตามนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรี ดังนั้น ในการเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมโดยเก็บจากมลพิษทางน้ำของโรงงานอุตสาหกรรม อันถือเป็นมาตรการด้านการคลังและภาษีอากรจึงอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติที่จะเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการดังกล่าวได้ด้วย

(2) การให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัติได้กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อมขึ้นเป็นมาตรการทางการเงินที่จะช่วยเหลือด้านสิ่งแวดล้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle:PPP) โดย การบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อม ซึ่งสำนักงาน

นโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานบริหารจัดการกองทุน ซึ่งจะกล่าวเกี่ยวกับรายละเอียดต่อไปในหัวข้อที่ 2.1.5 ส่วนมาตรการส่งเสริมด้านอื่น ๆ นั้นในมาตรา 94 กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษสามารถขอรับความช่วยเหลือด้านอากรขาเข้า การนำเข้าเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องในการจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย และยกเว้นภาษีเงินได้ให้แก่ผู้เชี่ยวชาญที่เข้ามาจากต่างประเทศเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับระบบบำบัดน้ำเสีย ดังกล่าวด้วย

(3) การทำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมและมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม¹⁰ โดยมีสาระสำคัญ คือ ให้มีการจัดทำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทสำหรับส่วนราชการต่างๆที่เกี่ยวข้องนำไปดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะ โดยมีทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาวตามความเหมาะสม เช่น กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดต้องทำแผนปฏิบัติการในระดับจังหวัดเพื่อใช้ในแต่ละจังหวัดซึ่งแผนดังกล่าวต้องมีความสอดคล้องกับแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมดังกล่าวด้วยและในส่วนของ มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้กำหนดให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมมีอำนาจออกประกาศกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเรื่องต่อไปนี้ คือ มาตรฐานคุณภาพน้ำ ได้แก่ น้ำในแม่น้ำลำคลอง หนองบึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำสาธารณะต่างๆ มาตรฐานคุณภาพอากาศ รวมถึงมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเรื่องอื่นๆ ในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเรื่องดังกล่าวด้วย นอกจากนั้นมีการกำหนดเขตควบคุมมลพิษ¹¹ โดยมีสาระสำคัญ คือ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจออกประกาศกำหนดพื้นที่ที่มีปัญหามลพิษซึ่งคาดว่าจะป็นอันตรายร้ายแรงต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบหรือสร้างความเสียหายต่อคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นเขตควบคุมมลพิษและให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นในเขตที่ได้มีการประกาศให้เป็นเขตควบคุมมลพิษจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหามลพิษเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อดำเนินการแก้ไขต่อไป และนอกจากนั้นได้มีการกำหนดประเภทของมาตรฐานเพื่อควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ มาตรฐานการควบคุมการระบายน้ำทิ้ง มาตรฐานการควบคุมการปล่อยอากาศเสีย มาตรฐานการปล่อยทิ้งของเสียและมาตรฐานการควบคุมมลพิษด้านอื่นๆ

(4) การนำหลักป้องกันมาใช้ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

¹⁰ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มาตรา 35-42

¹¹ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มาตรา 59-63.

พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้มีการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Evaluation: EIA)¹² อันเป็นกระบวนการศึกษาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกิจการหรือโครงการพัฒนาต่างๆที่มนุษย์ทำขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตในธรรมชาติ ในบริเวณพื้นที่ตั้งของโครงการและพื้นที่ใกล้เคียง ทั้งนี้พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้ในมาตรา 46 ถึง 51 ซึ่งปัจจุบันได้มีการออกประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์กำหนดประเภทและขนาดโครงการจำนวน 34 ประเภท ซึ่งเป็นโครงการขนาดใหญ่หรือมีลักษณะอาจก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง ต้องเสนอรายการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่อสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพิจารณาประกอบการอนุญาตหรืออนุมัติโครงการของหน่วยงานของผู้อนุญาตหรือคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้รายงานดังกล่าวจะต้องจัดทำโดยผู้ที่มีสิทธิทำรายงานซึ่งได้จดทะเบียนไว้กับสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม โดยการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นจะศึกษาใน 4 ด้าน กล่าวคือ¹³

- ผลกระทบด้านทรัพยากรกายภาพ (Physical Resources) เป็นการศึกษาผลกระทบที่มีต่อสภาพทางธรรมชาติของบริเวณที่ตั้งโครงการและพื้นที่โดยรอบ โดยศึกษาถึงลักษณะของ ดิน น้ำ ฟ้า ดิน น้ำใต้ดิน อากาศ เสียง และตัวแปรอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาถึงผลกระทบต่อคุณภาพของน้ำใต้ดินต้องศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในระดับและปริมาณของน้ำใต้ดิน อัตราการไหลซึมองค์ประกอบด้านเคมีและดัชนีต่างๆ

- ผลกระทบด้านทรัพยากรนิเวศวิทยา (Ecological Resources) เป็นการศึกษาถึงผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรระบบนิเวศน์ ทั้งทรัพยากรนิเวศวิทยาทางบก ทางน้ำ ซึ่งครอบคลุมถึงทั้งพืช สัตว์ในบริเวณ โครงการและพื้นที่ใกล้เคียง โดยศึกษาถึงชนิด ปริมาณและการแพร่กระจายของพืชและสัตว์ที่พบในพื้นที่ศึกษา เป็นต้น

- ผลกระทบด้านคุณค่าต่อการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ (Human used Value) เป็นการศึกษาถึงผลกระทบที่มีต่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทั้งทางกายภาพและชีวภาพของมนุษย์ โดยจะทำการสำรวจและศึกษาถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในบริเวณที่ตั้งโครงการและพื้นที่ใกล้เคียงในเรื่องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ เช่น การใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภค การประมง การขนส่ง และกานันทนาการอื่นๆ

- ผลกระทบด้านคุณค่าต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ (Quality of Life Value Resources) เป็นการศึกษาถึงผลกระทบที่มีต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ โดยศึกษาถึงทางเศรษฐกิจ สังคม

¹² พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มาตรา 46-51.

¹³ อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. (2547). *กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน หน้า 202-203.

สาธารณสุข อนามัย ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมทั้งความปลอดภัยในชีวิตของผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงที่ตั้งของโครงการ¹⁴

โครงการหรือกิจการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

(1) โครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือโครงการร่วมกับเอกชนซึ่งต้องเสนอขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

(2) โครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือโครงการร่วมกับเอกชนซึ่งไม่ต้องเสนอขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

(3) โครงการหรือกิจการของเอกชนซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการก่อนเริ่มการก่อสร้างหรือดำเนินการ

(4) โครงการหรือกิจการที่มีการขอต่ออายุใบอนุญาตตามประเภท ขนาดที่รัฐมนตรีกำหนด รวมทั้งกรณีการขยายโครงการหรือกิจการ

(5) โครงการหรือกิจการที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ เจ้าของโครงการมีหน้าที่เสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติตามหลักเกณฑ์และวิธีที่กำหนดและได้ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนดให้การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องจัดทำหรือได้รับการรับรองจากนิติบุคคลที่ได้รับใบอนุญาตจากสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นผู้ชำนาญการให้ทำการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(5) การควบคุมมลพิษ

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมมลพิษเป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการวางแผนป้องกันหรือแก้ไขปัญหามลพิษต่างๆ ทั้งเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติมอันเกี่ยวข้องกับการควบคุมป้องกัน ลด และ ขจัดมลพิษ ทั้งกำหนดมาตรการทางด้านภาษีอากรและการลงทุนของเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษ นอกจากนั้นได้กำหนดมาตรฐานการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด ทั้งทาง น้ำ อากาศและการปล่อยทิ้งของเสียอื่นๆออกสู่สิ่งแวดล้อม โดยผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด เช่น การกำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดประเภทโรงงาน

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 204-208

อุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม เป็นต้น นอกจากนั้นยังกำหนดให้มีเขตควบคุมมลพิษ เพื่อสามารถดำเนินการควบคุม ลดและขจัดมลพิษกรณีที่ปรากฏว่าท้องที่ใดมีปัญหามลพิษร้ายแรงขนาดเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนหรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งในส่วนนี้ได้ให้ท้องถิ่นมีหน้าที่ในการจัดทำแผนปฏิบัติการในการลดและขจัดมลพิษเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดในท้องที่นั้นๆด้วย

ทั้งนี้หน่วยงานหลักในการจัดการมลพิษตามพระราชบัญญัตินี้ คือ กรมควบคุมมลพิษ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลกิจการต่างๆเพื่อป้องกันเกี่ยวกับปัญหามลพิษของประเทศ โดยมีเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย โดยมีฐานะเป็นองค์กรภาครัฐที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 4 ระบุให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้แต่งตั้งให้ปฏิบัติการเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษ ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ดังนี้¹⁵

(ก) เสนอแนะ ให้คำปรึกษา ดังเช่น มาตรา 60 กำหนดให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีหน้าที่ต้องคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษตามความจำเป็น หรือกรณีตามมาตรา 83 กำหนดให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษอาจเสนอแนะให้สั่งปิด หรือ พักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตหรือสั่งให้หยุดใช้หรือทำประโยชน์ด้วยประการใดๆเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษหรืออาจเสนอแนะแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นให้ดำเนินการตามกฎหมายเพื่อบังคับให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งมลพิษต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของกฎหมาย เป็นต้น

(ข) การบังคับใช้กฎหมาย โดยกฎหมายกำหนดให้พนักงานควบคุมมลพิษมีอำนาจเข้าไปในอาคาร สถานที่ และที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมหรือแหล่งกำเนิดมลพิษหรือที่ตั้งของระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียของบุคคลใดๆเพื่อตรวจสอบสภาพการทำงานและระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียต่างๆ หรือให้อำนาจเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษในการออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ผู้ควบคุมหรือผู้ที่ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการระบบบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียรวม จัดการ แก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ซ่อมแซม ระบบบำบัดน้ำเสียต่างๆเพื่อควบคุมการปล่อยของเสีย เป็นต้น

(ค) ปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น เช่น แจ้งให้เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานดำเนินการแก่โรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือกรณีที่มีหนังสือแจ้งไปยังเจ้าพนักงานตามกฎหมาย โรงงานให้ออกคำสั่งปรับเจ้าของหรือผู้

¹⁵ สุนีย์ มัลลิกะมาสย์. (2542). การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: นิติธรรม, หน้า 235-236.

ครอบครองโรงงานอุตสาหกรรมนั้น โดยถือว่าเจ้าพนักงานตามกฎหมายโรงงานเป็นพนักงานควบคุมมลพิษตามพระราชบัญญัตินี้ ตามมาตรา 82 เป็นต้น

(ง) ให้พนักงานควบคุมมลพิษเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

นอกจากพนักงานควบคุมมลพิษแล้ว เจ้าพนักงานส่วนท้องถิ่นถือเป็นผู้มีหน้าที่ในการตรวจสอบควบคุมมลพิษเช่นกัน ทั้งนี้ ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้กำหนดไว้ อันได้แก่ นายกเทศมนตรี ประธานสภาภิบาล ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปลัดเมืองพัทยา และ หัวหน้าผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายเฉพาะ โดยแต่ละบุคคลมีหน้าที่ดังนี้¹⁶

- ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจออกประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดในเขตควบคุมมลพิษหรือมาตรฐานซึ่งได้กำหนดไว้ในกฎหมายอื่น
- พนักงานท้องถิ่นในท้องที่ที่ได้ประกาศกำหนดให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อรวบรวมไว้ในแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด
- พิจารณาออกใบอนุญาตให้ผู้ใดเป็นผู้รับจ้าง ผู้ควบคุม หรือรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสีย พร้อมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการในการออกใบอนุญาต คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาต การควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ได้รับใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การออกใบแทน การสั่งพักและเพิกถอนใบอนุญาต รวมทั้งการเสียค่าธรรมเนียม การขอและออกใบอนุญาต
- กำหนดวิธีการชั่วคราวสำหรับบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียซึ่งเกิดจากแหล่งกำเนิดมลพิษ ในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่ที่ทางราชการยังมิได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือกำจัดของเสียรวมและยังมิได้รับอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสีย ทั้งนี้ โดยคำแนะนำของพนักงานควบคุมมลพิษ
- รวบรวมรายงานที่ได้รับจากเจ้าของผู้ประกอบการหรือผู้ควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษและทำความเข้าใจเพื่อประกอบการพิจารณา

(6) การกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่ง

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดถึงความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ก่อมลพิษไว้โดยให้เจ้าของหรือผู้ประกอบการแหล่งกำเนิดมลพิษที่ก่อให้เกิดการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษและ

¹⁶ อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์ อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 13. หน้า 275-276.

เป็นเหตุให้ผู้อื่น ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย สุขภาพอนามัยหรือทรัพย์สิน ต้องมีความรับผิดชอบทางแพ่งและชดใช้ค่าชดเชยตามหลักความรับผิดชอบอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ไม่ว่าการรั่วไหลหรือการแพร่กระจายของมลพิษนั้นเกิดขึ้น โดยความตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือไม่ก็ตาม นอกจากนี้ ยังกำหนดให้ผู้กระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายและเป็นเหตุให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายหรือ ได้รับความเสียหาย ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหายให้แก่ทางราชการ ตามมูลค่าของความเสียหายที่แท้จริงด้วย¹⁷ บทบัญญัติดังกล่าวเป็นการเพิ่มความเข้มงวดในการฟ้องคดีของผู้ที่ได้รับความเสียหายจากเดิมที่ต้องอาศัยหลักทั่วไปว่าด้วยละเมิดในการดำเนินคดีซึ่งภาระการพิสูจน์จะตกแก่โจทก์ในการพิสูจน์ถึงการกระทำอันเป็นละเมิดของจำเลยตามหลักผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นนำสืบซึ่งในกรณีที่จำเลยเป็น โรงงานขนาดใหญ่และมีเทคโนโลยีในการที่ซับซ้อน เป็นการยากที่โจทก์จะชนะคดีได้ นอกจากนี้ ยังกำหนดให้ผู้ที่มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทำลายหรือทำให้สูญหายหรือเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นของรัฐหรือสาธารณสมบัติของแผ่นดินต้องชดใช้ค่าเสียหายแก่รัฐตามมูลค่าแห่งความเสียหายนั้น¹⁸ ซึ่งการก่อให้เกิดความเสียหายแก่แม่น้ำลำคลอง เช่น การปล่อยมลพิษลงสู่แหล่งน้ำ ก็เป็นการก่อให้เกิดความเสียหายตามมาตรานี้ด้วยเช่นกัน

(7) การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญา

การฝ่าฝืนข้อกำหนดใดๆตามพระราชบัญญัตินี้ที่โทษทางอาญา คือ ทั้งจำและปรับตามความผิดที่ได้กระทำ เช่น กรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษไม่จัดส่งน้ำเสียหรือของเสียที่เกิดจากแหล่งมลพิษของตนไปทำการบำบัดหรือกำจัด โดยระบบบำบัดน้ำเสยรวมหรือระบบการกำจัดของเสียรวมที่มีอยู่ในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่ซึ่งราชการจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสยรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมไว้แล้ว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁹

3.2.2.2 มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางน้ำ

(1) การกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำ

¹⁷ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มาตรา 96

¹⁸ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มาตรา 97

¹⁹ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มาตรา 104

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำโดยทั่วไปเป็นการกำหนดเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางและใช้ความระมัดระวังมิให้น้ำเสียที่เกิดจากการประกอบกิจการหรือโครงการที่มีมากเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดซึ่งจะส่งผลกระทบต่อและสร้างความเสียหายต่อคุณภาพของน้ำได้ พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดมาตรฐานน้ำไว้ซึ่งได้แยกตามประเภทของแหล่งน้ำ²⁰ เช่น มาตรฐานคุณภาพน้ำในแม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ซึ่งได้มรประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2537) เรื่องการกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน เป็นต้น

(2) การกำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้ง

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งไว้ในมาตรา 55 ซึ่งได้มีประกาศเกี่ยวกับมาตรฐานดังกล่าว ซึ่งที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรม คือ ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ ฉบับที่ 3 เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดประเภทโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม วันที่ 3 มกราคม 2539 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

น้ำทิ้ง หมายถึง น้ำเสียที่เกิดจากการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมที่ระบายลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อมและให้หมายความรวมถึงน้ำเสียจากการใช้น้ำของคณงานรวมทั้งจากกิจกรรมอื่นในโรงงานอุตสาหกรรม โดยน้ำทิ้งต้องเป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กำหนดไว้ เช่น ค่าบีโอดี (Biochemical Oxygen Demand) ที่อุณหภูมิ 20 องศาเซลเซียส เวลา 5 วัน ไม่มากกว่า 20 มิลลิกรัมต่อลิตรหรืออาจแตกต่างจากที่กำหนดไว้ ขึ้นกับปริมาณน้ำทิ้ง แหล่งรองรับน้ำทิ้งหรือประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมกำหนดแต่ต้องไม่เกิน 60 มิลลิกรัมต่อลิตร โดยการตรวจสอบค่าบีโอดี เป็นเวลา 5 วันติดต่อกัน หรือวิธีอื่นที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมให้ความเห็นชอบ เป็นต้น

(3) การจัดการน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษที่ถูกควบคุม

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดการน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษที่ถูกควบคุมไว้²¹ ซึ่งที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรมได้แก่ ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ ฉบับที่ 4 เรื่องกำหนดประเภทโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรมเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม วันที่ 3 มกราคม 2539 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

²⁰ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มาตรา 32

²¹ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มาตรา 69

กำหนดให้โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 2, 3 ตามบัญชีท้ายและ นิคมอุตสาหกรรม เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม โดยห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโรงงานอุตสาหกรรมหรือนิคมอุตสาหกรรม ปล่อยน้ำเสีย ไม่ว่าจะผ่านการบำบัดน้ำเสียหรือไม่ก็ตามต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรมที่กำหนดไว้ในประกาศฉบับที่ 3 เรื่อง การกำหนดมาตรฐานควบคุมระบบน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดประเภท โรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม

กำหนดหน้าที่ของเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ถูกควบคุม พระราชบัญญัติได้กำหนดประเภทแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องถูกควบคุม โดยให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ดังนี้

(ก) ก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียของตนเอง

มาตรา 70 แห่งพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดว่า เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่กำหนดตามมาตรา 69 มีหน้าที่ต้องก่อสร้าง ติดตั้งหรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด ทั้งนี้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษจะกำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองมีผู้ควบคุมการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียที่กำหนดให้ทำการก่อสร้าง ติดตั้งหรือจัดให้มีขึ้นด้วยก็ได้ (ไม่มีบทลงโทษหากฝ่าฝืนมาตรา 70) และ ในมาตรา 71 กำหนดว่า กรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียอยู่แล้วให้แจ้งพนักงานควบคุมมลพิษเพื่อตรวจสอบระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสีย นั้น หากระบบที่มีอยู่นั้น ไม่สามารถทำการบำบัดหรือกำจัดของเสียได้ พนักงานควบคุมมลพิษมีอำนาจสั่งให้แก้ไขสั่งให้ปรับปรุงเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

(ข) จัดส่งน้ำเสียไปบำบัดยังระบบน้ำเสียรวม

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ในเขตควบคุมมลพิษหรือท้องที่ที่ทางราชการจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมไว้แล้วให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดซึ่งยังมีได้จัดให้มีหรือประสงค์ให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียของตนเองตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด ต้องจัดส่งน้ำเสียหรือของเสียที่เกิดจากการดำเนินกิจการของตน ไปทำการบำบัดหรือกำจัดยังระบบดังกล่าวในท้องที่นั้น โดยเสียค่าบริการตามอัตราที่กำหนด หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำ ทั้งปรับตามมาตรา 104 แห่งพระราชบัญญัตินี้

(ค) บำบัดน้ำเสียตามวิธีการชั่วคราวที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด

พระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้ในเขตควบคุมมลพิษหรือท้องที่ซึ่งราชการยังมีได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียรวมและไม่มีผู้ที่ได้รับอนุญาตรับจ้างให้บริการให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น โดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษอาจกำหนดวิธีการชั่วคราวสำหรับการบำบัดน้ำเสียและกำจัดของเสียได้ตามที่จำเป็นจนกว่าจะมีการจัดทำระบบบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียรวมในเขตท้องที่นั้น หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับตามมาตรา 104 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

การจัดเก็บสถิติข้อมูลผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียและจัดทำรายงานสรุปเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น

พระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษซึ่งมีระบบบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียของตนเองตามมาตรา 68 หรือมาตรา 70 มีหน้าที่ต้องเก็บสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบดังกล่าวในแต่ละวันและจัดทำบันทึกรายละเอียดเป็นหลักฐานไว้ ณ ที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น พร้อมจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบเสนอต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นอย่างน้อยเดือนละครั้งหนึ่ง ซึ่งรายละเอียดและวิธีการนั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีและแบบตามที่กฎกระทรวงกำหนด

(4) การกำหนดค่าบริการและค่าปรับ

พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้เจ้าของผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษใดที่หลีกเลี่ยงไม่ส่งน้ำเสียหรือของเสียไปทำการบำบัดโดยระบบน้ำเสียรวม หรือ ถักลอบปล่อยน้ำเสียหรือน้ำทิ้งนั้นออกสู่สิ่งแวดล้อมภายนอกต้องเสียค่าปรับสี่เท่าของอัตราค่าบริการที่กำหนดในส่วนของรายได้จากค่าบริการและค่าปรับนั้นได้รับยกเว้น ไม่ต้องนำส่งคลังเป็นงบประมาณแผ่นดินแต่หักเข้ากองทุนตามอัตราส่วนที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด ส่วนที่เหลือให้เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสียต่อไป²²

3.2.3 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม โดยกำหนด ประเภท ขนาดของ โรงงาน ออกใบอนุญาตประกอบกิจการ โรงงาน กำหนดมาตรฐานน้ำทิ้ง น้ำเสีย ที่ปล่อยออกจากโรงงานอุตสาหกรรม โดยกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานของ โรงงานรวมถึงการลงโทษตามกฎหมาย และ เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการ

²² พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มาตรา 88-93

บริหารจัดการมลพิษทางน้ำอันเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม ได้ให้นิยาม คำว่า โรงงานอุตสาหกรรมไว้ว่า อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ห้าแรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ห้าแรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตามสำหรับ ทำ ผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อม ซ่อมบำรุง ทดสอบ ปรับปรุง แปรสภาพ ลำเรียง เก็บรักษาหรือทำลายสิ่งใดๆ ทั้งนี้ตามชนิดหรือประเภทของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้กฎกระทรวงได้แบ่งโรงงานออกเป็น 3 จำพวก โดยไม่รวมถึงโรงงานของทางราชการที่ดำเนินการโดยราชการ เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงและปลอดภัยของประเทศ²³ คือ

จำพวกแรก โรงงานขนาดเล็กไม่มีปัญหามลพิษและสามารถประกอบกิจการโรงงานไปได้โดยไม่ต้องขออนุญาต ได้แก่ โรงงานบางประเภทที่ใช้เครื่องจักรไม่เกิน 20 แรงม้า และคนงานไม่เกิน 20 คน

จำพวกที่สอง โรงงานขนาดกลาง ไม่มีปัญหามลพิษหรือหากมีก็เล็กน้อยและสามารถตั้งโรงงานไปก่อนก็ได้ หากแต่เมื่อจะเริ่มเดินเครื่องจักร ผู้ประกอบการโรงงานต้องแจ้งแก่ทางราชการทราบ ได้แก่ โรงงานบางประเภทที่ใช้เครื่องจักรไม่เกิน 50 แรงม้า และคนงานไม่เกิน 50 คน

จำพวกที่สาม โรงงานขนาดใหญ่มีปัญหามลพิษหรือปัญหาเรื่องความปลอดภัยและผู้ประกอบการตั้งขออนุญาตก่อนตั้งโรงงาน

ทั้งนี้ มิใช่เฉพาะ โรงงานจำพวกที่สามเท่านั้นที่ถูกควบคุมการประกอบกิจการ แต่โรงงานจำพวกที่หนึ่งและสองต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย กฎกระทรวง และประกาศเกี่ยวกับการควบคุมการประกอบกิจการ เช่นการป้องกันแก้ไขมลพิษอันเกิดจากน้ำเสียด้วยเช่นกัน²⁴ ทั้งนี้ได้มีการกำหนดมาตรการที่ใช้ในการจัดการ โรงงาน โดยทั่วไปและที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.2.3.1 มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโรงงานโดยทั่วไป

พระราชบัญญัติ โรงงาน ได้ กำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบกิจการ โรงงานเกี่ยวกับประเภท โรงงาน ที่ตั้ง สภาพแวดล้อม ลักษณะอาคาร ประเภทและลักษณะของเครื่องจักรที่

²³ พระราชบัญญัติ โรงงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 7

²⁴ อำนาจ วงศ์บัณฑิต, กฎหมายเกี่ยวกับการบำบัดน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม.(2539) *วารสารอุตสาหกรรม*, 43 (1), หน้า 115-116.

นำมาใช้ในการประกอบกิจการ โรงงาน²⁵ กำหนดคุณสมบัติของโรงงานให้ต้องมีความรู้เฉพาะทาง กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขมลพิษอุตสาหกรรม กำหนดมาตรฐานน้ำทิ้งและอากาศที่ปล่อย ออกนอกโรงงาน กำหนดให้มีเอกสารที่บันทึกข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการประกอบกิจการ เพื่อ ประโยชน์ในการตรวจสอบควบคุมการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยต้องจัดให้มีประจำโรงงานหรือ จัดส่งข้อมูลสำคัญเพื่อแจ้งต่อทางการทราบ ใช้ มาตรฐานต่างๆเกี่ยวกับการควบคุมการปล่อยมลพิษ เป็นต้น รวมถึงการขออนุญาตประกอบกิจการ การต่ออายุใบอนุญาต การขยายโรงงาน

นอกจากนั้น กำหนดเกี่ยวกับการขออนุญาตประกอบกิจการ โรงงานซึ่งใบอนุญาต มีกำหนดอายุ 5 ปี และสำหรับการต่ออายุนั้นต่ออายุให้อีก 60 วัน นับแต่วันหมดอายุ แต่ต้องเสีย ค่าปรับเพิ่ม 20% และผู้ประกอบการมีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายใน 30วัน นับแต่วันที่ทราบ คำสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุ โดยการขอเปิดประกอบกิจการ โรงงานอาจขอเปิดบางส่วนหรือทดลอง เครื่องจักรได้ นอกจากนั้น ในกรณีที่พบว่า การประกอบกิจการ โรงงานมีสถานที่อาจก่อให้เกิด อันตราย ความเสียหายหรือความเดือดร้อนแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในหรือใกล้โรงงาน พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีคำสั่งให้โรงงานปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อยภายในกำหนดเวลา หากโรงงาน ยังไม่ดำเนินการในการที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรง กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจออก คำสั่งให้หยุดประกอบกิจการและปิดโรงงานได้ในที่สุด ซึ่งสำหรับ โรงงานประเภท3 แล้ว ถือเป็นการ เพิกถอนใบอนุญาตด้วย

ในกรณีที่ผู้ประกอบการไม่ยอมปรับปรุงแก้ไข โรงงาน ถ้าทางราชการเข้าไป ดำเนินการแทนก็มีอำนาจสั่งการหรือมอบหมายให้บุคคลใดเข้าไปจัดการเพื่อแก้ไขให้เป็น ไปตาม คำสั่งได้ โดยผู้ประกอบการต้องเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมดตามจริงกับเบี้ยปรับอีก 30% ต่อปี ซึ่งตรงกับ หลักที่ว่า ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย สำหรับบทลงโทษนั้น เป็นโทษทางอาญา เช่น ผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืน ไม่ทำตามกฎกระทรวงต่างๆ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200,000 บาท ผู้ประกอบการที่ไม่ยอม หยุด หรือไม่ยอมปิดตามคำสั่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ และให้ปรับอีกวันละ 5,000 บาท จนกว่าจะหยุดประกอบกิจการ

3.2.3.2 มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรม

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางน้ำ ซึ่งเป็นการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม โรงงาน อุตสาหกรรมนั้น ได้ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมในการออกกฎกระทรวง

²⁵ กรมโรงงานอุตสาหกรรม (2535). พระราชบัญญัติโรงงานที่เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมโรงงาน ม.ป.ท.

กำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษและสิ่งใดๆที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดจากการประกอบกิจการโรงงาน²⁶ ดังนี้

(1) บริเวณที่ตั้งโรงงาน

กฎกระทรวงฉบับที่ 2 ข้อ 1 ถึง ข้อ 5 ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับ ที่ตั้งสภาพแวดล้อม ลักษณะอาคารและลักษณะภายในโรงงาน เช่น ห้ามมิให้มีการตั้งโรงงานทุกประเภทในบ้านจัดสรรเพื่อการพักอาศัย อาคารชุดพักอาศัยและบ้านแถวเพื่อการพักอาศัย นอกจากนี้ โรงงานจะต้องห่างจากสาธารณะสถาน เช่น โรงเรียน สถาบันการศึกษา วัดหรือศาสนสถาน โรงพยาบาล โบราณสถาน และสถานที่ทำการของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งแหล่งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยหากเป็นโรงงานประเภทที่ 1 และ 2 ต้องอยู่ห่างไม่น้อยกว่า 50 เมตร หากเป็นโรงงานประเภท 3 ต้องอยู่ห่างไม่น้อยกว่า 100 เมตร ทั้งนี้ โรงงานประเภทที่ 3 ต้องตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสม มีบริเวณเพียงพอที่จะประกอบกิจการอุตสาหกรรมตามขนาดและประเภทหรือชนิดของโรงงานโดยไม่อาจก่อให้เกิดอันตราย เหตุรำคาญหรือความเสียหายต่อบุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น รวมถึงความเสียหายต่อแหล่งน้ำในพื้นที่นั้นด้วย

(2) กำหนดมาตรฐานน้ำทิ้ง

กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (2535) ข้อ 14 ได้กำหนดว่า ห้ามระบายน้ำทิ้งออกจากโรงงาน เว้นแต่ได้ทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างจนน้ำทิ้งนั้นมีลักษณะเป็นไปตามที่ประกาศกำหนด แต่ทั้งนี้ต้องไม่ใช้วิธีเจือจาง โดยมีประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมฉบับที่ 2 (2539) กำหนดคุณลักษณะของน้ำทิ้ง โดยได้ให้คำจำกัดความของน้ำทิ้งว่า น้ำทิ้ง หมายถึง น้ำเสียที่เกิดจากการประกอบกิจการ โรงงานอุตสาหกรรมที่ระบายลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อมและให้หมายความรวมถึงน้ำเสียจากการใช้น้ำของคนงาน รวมทั้งจากกิจกรรมอื่นใน โรงงานอุตสาหกรรม โดยต้องมีมาตรฐานตามที่ประกาศได้กำหนดไว้ เช่น ค่าของความเป็นกรดค่าระหว่าง 5 ถึง 9 น้ำทิ้งต้องไม่มีขี้มาแมลงหรือสารกัมมันตรังสี ค่าบีโอดี (BOD) ไม่มากกว่า 20 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นต้น หากมีการปล่อยน้ำทิ้งไม่ได้มาตรฐาน ผู้ประกอบกิจการ โรงงานก็จะมี ความผิดทางอาญา ซึ่งการกำหนดมาตรฐานน้ำทิ้งดังกล่าวนี้ เป็นไปเพื่อป้องกันมิให้น้ำทิ้งจาก โรงงานนั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อสภาพแวดล้อม ชีวิต สุขภาพอนามัยและทรัพย์สินของบุคคลอื่น

(3) การบำบัดน้ำเสีย

²⁶ พระราชบัญญัติ โรงงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 8

กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (2535) ข้อ 10 กำหนดให้โรงงานต้องมีวิธีการควบคุมการปล่อยของเสียมลพิษหรือสิ่งใดๆที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและต้องจัดให้มีผู้ควบคุมดูแลและปฏิบัติงานประจำสำหรับระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษที่ได้กำหนดคุณสมบัติไว้ในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม (2545) เรื่อง การกำหนดชนิดและขนาดของโรงงาน กำหนดวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษหรือสิ่งใดๆที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กำหนดคุณสมบัติของผู้ควบคุมดูแล ผู้ปฏิบัติงานประจำและหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนผู้ควบคุมดูแลสำหรับระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เช่น โรงงานที่มีน้ำเสียปนเปื้อนสารอินทรีย์ที่มีปริมาณน้ำเสียตั้งแต่ 500 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน (ยกเว้นน้ำหล่อเย็น) หรือปริมาณความสกปรกก่อนเข้าระบบบำบัด (BOD Load of Influent) ตั้งแต่ 100 กิโลกรัมต่อวันขึ้นไป ต้องมีบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อม คือ ผู้จัดการสิ่งแวดล้อม ผู้ควบคุมระบบบำบัดมลพิษน้ำ ผู้ควบคุมระบบบำบัดมลพิษอากาศ ผู้ปฏิบัติงานประจำระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิเศษ เป็นต้น นอกจากนี้ กฎกระทรวงในข้อ 15 ได้กำหนดให้โรงงานต้องมีเครื่องบำบัดน้ำเสีย ผู้ประกอบกิจการต้องติดตั้งมาตรวัดปริมาณการใช้ไฟฟ้าสำหรับระบบบำบัดน้ำเสีย โดยเฉพาะไว้ในที่ง่ายต่อการตรวจสอบ และต้องมีการจดบันทึกเลขหน่วยและปริมาณการใช้ไฟฟ้าประจำวันด้วย หากเป็นกรณีการใช้สารเคมีหรือสารชีวภาพในระบบบำบัดน้ำเสีย ผู้ประกอบกิจการต้องบันทึกการใช้สารเคมีหรือสารชีวภาพในการบำบัดน้ำเสียประจำวันและมีหลักฐานในการจัดการสารเคมีหรือชีวภาพดังกล่าวด้วย

กฎกระทรวงฉบับที่ 11 (2539) ข้อ 15 ทวิ ซึ่งเพิ่มเติมจากกฎกระทรวงฉบับ 2 ข้อ 15 ได้กำหนด ให้โรงงานต้องมีระบบบำบัดน้ำเสียและต้องติดตั้งเครื่องมือหรืออุปกรณ์พิเศษ โดยโรงงานต้องติดตั้งเครื่องมือหรืออุปกรณ์พิเศษนั้นเข้ากับระบบหรือเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของกรมโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อรายงานผลการระบายน้ำที่ออกจากโรงงาน ซึ่งมีหลักเกณฑ์และวิธีการดังนี้

(ก) ติดตั้งเครื่องวัดอัตราการไหลของน้ำที่จากโรงงาน โดยเครื่องวัดอัตราการไหลของน้ำที่ออกจากโรงงานและมาตรวัดปริมาณการใช้ไฟฟ้าสำหรับระบบบำบัดน้ำเสีย จะต้องสามารถให้สัญญาณไปไฟฟ้าอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์และใช้งานวิเคราะห์โดยระบบคอมพิวเตอร์ได้

(ข) ติดตั้งระบบปรับเปลี่ยนสัญญาณไฟฟ้าจากเครื่องวัดอัตราการไหลของน้ำที่ออกจากโรงงาน และมาตรวัดปริมาณการใช้ไฟฟ้าสำหรับระบบบำบัดน้ำเสียเป็นสัญญาณที่สามารถจัดส่งไปได้ไกลด้วยระบบเครือข่ายคมนาคมประเภทต่างๆ เช่น โทรศัพท์ วิทยุ หรือสัญญาณดาวเทียมเพื่อส่งสัญญาณต่อเนื่องไปยังกรมโรงงานอุตสาหกรรมหรือสถานที่ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด

(ค) จัดให้มีการติดตั้งอุปกรณ์และการส่งสัญญาณของค่าวิเคราะห์หรือค่าที่วัดได้ตาม (2) ทางโทรศัพท์ วิทยุหรือสัญญาณดาวเทียมอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาหรือครั้งคราวตามที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมหรือสถานที่ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด

(4) การทำรายงานเกี่ยวกับมลพิษ

กฎกระทรวงฉบับที่ 3 (2535) กำหนดให้ โรงงานที่มีผลกระทบรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อมต้องจัดทำรายงานข้อมูลการตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ การวิเคราะห์ปริมาณสารมลพิษจากระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษและการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ได้มีประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดให้โรงงานที่มีมลพิษทั้งทางน้ำและอากาศต้องจัดทำรายงานชนิดและปริมาณสารพิษที่ระบายออกจากโรงงานตามประเภทหรือชนิดของโรงงาน โดยข้อมูลของการหาค่ามลพิษนั้นมาจากแหล่งข้อมูลโดยการตรวจวิเคราะห์และการคำนวณจากสัมประสิทธิ์การปล่อยสารมลพิษหรือใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ส่วนวิธีการเก็บข้อมูลนั้นจัดทำโดยการเก็บตัวอย่างน้ำ ซึ่งกรณีที่มีระบบบำบัดน้ำเสีย เก็บตัวอย่างน้ำจุกก่อนเข้าและออกจากระบบ กรณีไม่ระบายน้ำทิ้ง เก็บตัวอย่างน้ำในบ่อสุดท้าย กรณีส่งบำบัดไปโรงงานปรับสภาพน้ำเสียรวม เก็บที่จุดก่อนส่งเข้าระบบบำบัดน้ำเสียรวม ทั้งนี้ พารามิเตอร์ที่ต้องตรวจวัด คือ BOD, COD, pH SS และโลหะหนักตามประเภทโรงงานเป็นอย่างน้อย การรายงานผลนั้นจะต้องส่งผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์งวดที่ 1 ภายในวันที่ 31 กรกฎาคม และงวดที่ 2 ภายในวันที่ 31 มกราคมของปีถัดไป ถ้ามีการแก้ไข ให้แก้ไขให้สมบูรณ์ภายใน 45 วันนับแต่วันรับแจ้ง²⁷

(5) การควบคุมและตรวจสอบ

พระราชบัญญัติได้กำหนดเกี่ยวกับการกำกับและดูแลโรงงานไว้ ซึ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการควบคุมและตรวจสอบการประกอบกิจการโรงงานได้แก่กรมโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งมีการแต่งตั้งให้เจ้าพนักงานตามกฎหมายมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการด้านต่างๆให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติโรงงาน เช่น การเข้าไปในโรงงานหรืออาคาร สถานที่หรือยานพาหนะที่มีเหตุอันควรสงสัยเพื่อตรวจสอบสภาพของโรงงานและอาคารต่างๆที่อาจเป็นการฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัติ²⁸ กรณีที่พบว่าการประกอบกิจการมีสภาพที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ความเสียหายหรือความเดือดร้อนแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ใน โรงงานหรือใกล้เคียง โรงงานเจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งให้

²⁷ สำนักเทคโนโลยีน้ำและสิ่งแวดล้อมโรงงาน (2554) การรายงานข้อมูลของโรงงานอุตสาหกรรมภายใต้กฎระเบียบที่มีอยู่ในปัจจุบัน. น.ป.ท.

²⁸ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 35

ผู้ประกอบการทำการแก้ไขปรับปรุงและปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ ตามมาตรา 37 บัญญัตินี้ ทั้งนี้ ได้มีการแต่งตั้งให้เอกชนเข้ามาปฏิบัติงานแทนเจ้าหน้าที่ได้ด้วย

(6) การมีส่วนร่วมของประชาชน

พระราชบัญญัติได้กำหนดให้บุคคลที่อาศัยอยู่ใกล้ชิดหรือติดต่อกับโรงงานที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือบุคคลซึ่งความเป็นอยู่ถูกระทบกระเทือนเนื่องจากการกระทำความผิด เป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 64 อันเป็นไปตามหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันด้วย

3.3 กฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้ในอนาคต

ที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีการศึกษาถึงการนำมาตรการทางด้านภาษีสิ่งแวดล้อม มาใช้ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรัฐได้มอบหมายให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำการศึกษาวิจัยถึงรายละเอียดต่างๆ ของภาษีสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมและการเก็บภาษีมลพิษทาง น้ำจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 ร่างพระราชบัญญัติการจัดการมลพิษโรงงานและมลพิษจากผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

พ.ศ....²⁹

ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวถูกจัดทำขึ้นจากการศึกษาวิจัยของกรมโรงงาน อุตสาหกรรม เรื่องการประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐศาสตร์จัดการมลพิษโรงงาน ตั้งแต่พ.ศ. 2540 โดยการสนับสนุนของรัฐบาลเยอรมันผ่าน GTZ ได้มีการกำหนดให้โรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิด มลพิษต่อสิ่งแวดล้อม โดยให้โรงงานอุตสาหกรรมนั้นปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมต้องได้รับ ใบอนุญาตปล่อยมลพิษและต้องเสียค่าเรียกเก็บสำหรับการปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมตามอัตรา และตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งมีลักษณะเป็นค่าธรรมเนียม โดยใบอนุญาตนั้นต้องระบุรายละเอียด เกี่ยวกับ ประเภท ชนิด ปริมาณและความเข้มข้นของมลพิษที่อนุญาตให้ปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม รวมถึงกำหนดอายุของใบอนุญาตด้วย

²⁹ กรมโรงงานอุตสาหกรรม (2549) การประยุกต์ใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์ในการจัดการมลพิษโรงงาน. ปทุมธานี :พี.พรินต์ติ้ง แร็ปป์ จำกัด

3.3.2 ร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ.... โดยร่างพระราชกฤษฎีกา กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและอัตราการจัดเก็บภาษีการปล่อยมลพิษทางน้ำจากคำบีโอดี และปริมาณสารแขวนลอย พ.ศ.....

ประเทศไทยได้มีร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ.... โดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลังเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการเกี่ยวกับร่างกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งนับว่าเป็นกฎหมายสิ่งแวดล้อมฉบับแรกที่ได้มีการนำเอามาตรการทางการคลังมาใช้ในเรื่องของการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดมาตรการทางภาษี ค่าธรรมเนียม และมาตรการอื่นๆ ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้ประกอบการที่เป็นผู้ก่อมลพิษดำเนินการป้องกันและลดมลพิษจากกิจกรรมที่ทำอยู่ บำบัดและกำจัดของเสียรวมถึงแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมลดการก่อมลพิษซึ่งกำหนดให้มีมาตรการการคลังประเภทต่างๆ อันได้แก่ ภาษีสิ่งแวดล้อม ค่าธรรมเนียมการจัดการมลพิษ ภาษีผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ การวางประกันความเสี่ยงหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม การซื้อขายสิทธิการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิทธิการปล่อยมลพิษ มาตรการสนับสนุนและส่งเสริม เป็นต้นและได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดรายละเอียดต่างๆของมาตรการการคลังแต่ละชนิด³⁰ อันได้แก่ ร่างพระราชกฤษฎีกา กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตรา การจัดเก็บภาษีการปล่อยมลพิษทางน้ำจากคำบีโอดีและปริมาณสารแขวนลอย พ.ศ.....

ทั้งนี้ ร่างกฎหมายทั้งสองฉบับได้กำหนดรายละเอียดของการเก็บภาษีมลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรมไว้ ดังนี้

<p>ร่างพระราชบัญญัติการจัดการมลพิษโรงงานและมลพิษจากผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.... ของกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ..... โดยพระราชกฤษฎีกา กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราการจัดเก็บภาษีการปล่อยมลพิษทางน้ำจากคำบีโอดี และปริมาณสารแขวนลอย พ.ศ. ....</p>
---	---

³⁰ สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอส โอ (2554) กฎหมายภาษีสิ่งแวดล้อมของไทย (ออนไลน์) เข้าถึงจาก : <http://www.masci.or.th> [2554, 19 ตุลาคม 2554].

1. รูปแบบของการจัดเก็บ	
ค่าปล่อยมลพิษ	ภาษีมลพิษ
2. ผู้มีหน้าที่ชำระค่าปล่อยมลพิษ/ภาษีมลพิษ	
โรงงานอุตสาหกรรม	โรงงานอุตสาหกรรม
3.ฐานการเก็บ/ อัตราการเก็บ	
<p>ฐานการเก็บใช้ค่า BOD เท่านั้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>อัตราคง</u> สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมที่มีปริมาณบีโอดีในน้ำเสียก่อนการบำบัดน้อยกว่า 100 กิโลกรัมต่อวัน - <u>อัตราแปรผัน</u> สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมที่มีปริมาณบีโอดีในน้ำเสียก่อนการบำบัดมากกว่าหรือเท่ากับ 100 กิโลกรัมต่อวัน 	<p>ฐานการเก็บใช้ค่า BOD และ TSS</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>อัตราคงที่</u> สำหรับโรงงานประเภท 1 ปริมาณน้ำทิ้ง 1-50 ม³/ วัน อัตราอยู่ที่ 1,000-3,000 บาท ต่อรายต่อปี และโรงงานประเภท 2 ปริมาณทิ้ง 50-500 ม³/ วัน อัตราอยู่ที่ 3000-10,000 บาท ต่อรายต่อปี - <u>อัตราแปรผัน</u> สำหรับโรงงานประเภท 3 ปริมาณน้ำทิ้ง เกินกว่า 500ม³/วัน อัตราแปรผันตามมลพิษที่ปล่อย
4. หน่วยงานที่จัดเก็บ	
กรมโรงงานอุตสาหกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - สรรพสามิต - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. การจัดสรรรายได้	
กองทุนจัดการมลพิษโรงงาน ในกระทรวงอุตสาหกรรม	กองทุนภาษีและค่าธรรมเนียมสิ่งแวดล้อม